

nem per Sacerdotem non approbatum ab Episcopo, non vero invalidam: tamen communis fere est et tenenda opposita sententia. Dicit enim Concilium, non posse talem Sacerdotem audire confessiones, neque posse reputari idoneum.

279. IV. In articulo mortis sunt omnes Sacerdotes aequalis potestatis ad absolvendum a peccatis. Ratio, quam tradit Tridentinum (1), est; quia Ecclesia nullam unquam fecit reservationem pro eo articulo: ideoque vigorem habent verba illa Christi D. sacerdotibus dicta: *Quorum remisistis peccata...* in tota sua latitudine. Si tamen aliquis Sacerdos, vel defectu scientiae, vel aliunde, esset indispositus, deberet ad liceitatem actus alii Sacerdoti adstanti munus absolvendi permittere. Verum, per se, etiamsi praesens foret proprius aegroti Sacerdos, omnibus facultatibus, etiam ad reservata, munitus; non oporteret eum praeferre ceteris sacerdotibus, cum omnes eadem donentur facultate: «Omnes sacerdotes» quoslibet poenitentes a quibusvis peccatis et censuris absolvere possunt.» (ibid.)

Ratio, propter quam nulla unquam facta ab Ecclesia fuit reservatio in periculo mortis, est, ut dicit Concilium (ibid): «Ne hac ipsa occasione aliquis pereat.» Nam, certe, cura salutis animarum est de jure divino: ad hunc finem mortuus Christus, electi Apostoli, fundata Ecclesia, constituta Petri Cathedra, fundata hierarchia, instituta sacramenta omnia. Quapropter de potestate sua agebat Paulus (2), quod omnes boni sentiunt Praelati: *Quam dedit nobis Dominus in aedificationem, et non in destructionem vestram.* Quae commentans Estius ait: «Ad hoc, inquit, potestatem mihi dedit, ut vos et alios homines aedificem spiritualiter, id est, ut salutem promoveam; non autem, ut destruam, id est, a salute aut profectu salutis impediam. Significatur finis et legitimus usus potestatis. Unde intelligitur, quemadmodum Cajetanus annotavit, ecclesiasticam potestatem nihil posse adversus bonos mores; imo nec adversus meliora bona, qualia sunt consilia Christi; quoniam hoc non esset posse in aedificationem, sed in destructionem spirituales.»

280. V. Ex his questionem solvere licebit, de qua Vazquezius (3). Docet enim non posse valide absolvi, neque indirecte, poenitentem reservata habentem peccata, a Sacerdote, qui pro his non habeat potestatem. Ratio est: quia integritas confessionis et absolutionis est de jure divino, juxta Tridentinum; ideoque nequit dispensari ab ecclesiastica ulla auctoritate.

Quid igitur? Si nequeat poenitens ad Superiorem praesentari:

(1) Sess. XIV, c. 7.—(2) II Cor. X, 8.—(3) In 3.^m p. q. 91, d. 9, n. 11.

numquid debeat manere inconfessus cum periculo animae, dicente Domino (1): *Vigilate, quia nescitis diem, neque horam?* Vel communicare et celebrare poterit, necessitate urgente, mandante Paulo (2): *Probet autem se ipsum homo, et sic de pane illo edat*; id est, confiteatur, ut Tridentinum cum tota Ecclesia interpretatur?

Dicendum est, jus quidem divinum de integritate confessionis non posse dispensari; necessitati autem fidelium pro hisce casibus providere Ecclesiam, juxta ea quae diximus in praec. Schol. IV, concedendo, seu non auferendo necessariam ac legitimam confessorio facultatem. Nec dicas: docet Tridentinum, nihil posse in reservata, extra mortis articulum, simplicem confessorium. Nam respondetur; ita quidem nihil posse, si possint accedere poenitentes ad Superiores et legitimos iudices (3), ut explicite declarat Concilium: in mortis autem articulo non opus est mittere poenitentes ad suos superiores, ut supra diximus. Potestate enim a Christo suscepta utitur semper Ecclesia ad aedificationem, non ad destructionem. (Vide AA. Theol. mor. S. Ligor. De Poenit. nn. 584, 585).

CAPUT VI.

De satisfactione Poenitentiam complete.

ARTICULUS I.

De satisfactione secundum se.

THESIS XXXIV.

Poenae temporales, quae pro peccatis debentur, possunt per se, hac vita durante, bonis operibus redimi.

281. Nota. Diximus in I.^o Cap. hujus disquisitionis, posse per Poenitentiam peccata deleri, necnon poenas aeternas iis debitas; manere tamen aliquando solvendas in praesenti vel futura vita aliquas poenas temporales. Igitur asserimus, quod per se possint etiam ejusmodi poenarum debita dilui et compensari per alia pia opera, ac satisfactiones sponte susceptas. Dicimus per se; quia ali-

(1) Matth. XXV, 13.—(2) I Cor. XI, 28.—(3) Sess. XIV, c. 7.

quando firmiter statuit Deus quod aliqua poena, quin commutari possit, perferatur; etiamsi posset per se aliis congruis satisfactionibus compensari: sic noluit Deus remittere Mariae sorori Moysi poenam impositam. Moysse ipso pro ea deprecante: item cum exoraret Moyses, ut posset terram promissam ingredi, non fuit exauditus et dixit Deus (1): *Nequaquam ultra loquaris de hac re ad me*; unde necessum fuit poenam illam, pro quadam diffidentia ad aquas *contraditionis*, subire.

282. Doctrina haec est fide catholica tenenda. Prob. 1.º Tridentinum (2): «Si quis dixerit pro peccatis, quoad poenam temporalem, minime Deo per Christi merita satisfieri poenis ab eo inflictis, et patienter toleratis, vel a sacerdote injunctis, sed neque sponte susceptis, ut jeuniis, orationibus, elemosynis, vel aliis etiam pietatis operibus... anath. sit.» Item: «Neque vero securior ulla via in Ecclesia Dei unquam existimata fuit ad amovendum imminenti a Domino poenam, quam ut haec poenitentiae opera homines cum vero animi dolore frequentent.»

2.º Christus D. Episcopo Ephesi, ut poenam evaderet quam meruerat, dixit: *Age poenitentiam et prima opera fac.* Et de poena quadam temporali dixit etiam (Luc. XIII, 5): *Si Poenitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis.* David placavit Dei justitiam ut poenas pro peccatis remitteret (3): *Aedificavit David altare Domino, et obtulit holocausta et pacifica: et propitiatus est Dominus terrae et cohibita est plaga ab Israel.* Sciebat, nempe, David Deum posse his placari, ideo dicit (4): *Propter infantem, dum adhuc viveret, jejunavi ac flevi: dicebam enim: Quis scit si forte donet eum mihi Dominus, et vicat infans?* Vide etiam, I. II, Paral. XXXIII, 12, 13; Dan. IV, 24, Joel. II.

283. 3.º Tertullianus ait (5): «In quantum non pepercis tibi, in tantum tibi Deus, crede, parcat.» Origenes etiam (6): «Poenitendo, flendo, satisfaciendo, deleat quod admissum est.» Ambrosius (7): «Compensatioe charitatis, actuumque reliquorum, vel satisfactione quacumque peccati poena dissolvitur.» Item: «Vide docentem Deum, qua moderatione ejus indignatio leniatur, si non penitus verbera recusemus; sed qualitatem levandi, non evitandi supplicii postulemus... Dominus etsi vult ignoscere [poenam], vult rogari, et ut rogetur, operatur.» Augustinus (8): «Impunita peccata etiam eorum quibus ignoscis, non reliquisti... Non, Domine, non erit impunitum peccatum meum:

(1) Deut. III, 26.—(2) Sess. XIV, can. 13, et cap. 7.—(3) II Reg. XXIV, 25.—(4) Ibid. XII, 22.—(5) De Poenit. c. VIII.—(6) Hom. 6, in Exod.—(7) L. 7, in Luc. et in Ps. XXXVII, n. 14.—(8) In Ps. L.

»novi justitiam, ejus quaero misericordiam: non impunitum erit, sed ideo nolo ut me punias, quia ego peccatum meum punio.» S. Gregorius docet (1): Oportere quotidianis fleatibus lavare oculos... Certe Paulus Ap. jam ad tertium coelum ascenderrat... et tamen adhuc trepidans dicebat: castigo corpus meum...

284. Obj. Si Deo pro peccatis satisfaciimus, illum nobis propitium operibus nostris reddimus. Sed solus Christus potest Deum propitium hominibus facere; ergo, Min. patet ex Joanne (2): *Et ipse est propitiatio pro peccatis nostris...*

Resp. Dist. *Maj.* Operibus nostris gratia Christi perfectis Deum propitium reddimus; conc. Operibus pure naturalibus; nego.

THESIS XXXV.

Justi: a) simpliciter satisfaciunt pro debitis poenis, et quidem: b) de condigno. Peccatores autem: c) cum sacramento possunt de congruo satisfacere; d) non autem extra sacramentum.

285. *Nota.* Satisfactio, late intellecta, est actio per quam debitum impletur; significat enim quandam aequalitatem, seu proportionem inter actionem et debitum agentis. Inde sumpta est ad quemdam actum significandum justitiae, cujus proprium est aequalitatem constituere; et quamvis interdum sumatur pro restitutione rei ablatae, tamen proprie significat actionem qua injuria compensatur. Unde manifestum est, satisfactionem esse actum justitiae, quod confirmat Tridentinum (3): «Sane et divinae justitiae ratio exigere videtur,» scilicet satisfactionem: «Habeant ergo prae oculis (Sacerdotes), ut satisfactio, quam imponunt... sit etiam ad praeteritorum peccatorum vindictam et castigationem;» quod sane ad justitiam spectat.

286. a) I.^a pars prob.; quae est contra Bajum, et communis theologorum, et fere aequae certa ac praecedens, et saltem ut doctrina catholica reputanda.

1.º Tridentinum vocat saepe (ibid.) ejusmodi justorum opera pro peccatis, satisfactioes: «Dum satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satisfecit... conformes efficimur.» Ecce in eadem sententia, de eadem re agendo, eandem adhibet Concilium vocem: atqui non est credendum ita loqui confuse, ut duplicem, diversumque intenderet sensum: ergo. Eodem modo loquitur Florentinum, vocans opera poenitentibus adjuncta, Satisfactionem pro peccatis.

(1) Ep. I, 7, ep. 25.—(2) I Joan. II, 2.—(3) Sess. XIV, c. 8.

2.º Ejusmodi satisfactiones exiguntur a iustitia, ut docet Trid. hic supra (in Nota); ergo proprie et vere hoc nomine appellantur. Item: sunt actus virtutis Poenitentiae: jam vero haec virtus ad iustitiam spectat, ut supra diximus (1).

287. b) II.ª pars prob. 1.º Si non esset iustorum satisfactio pro peccatis condigna, neque esset simpliciter satisfactio: atqui, ex dictis in I.ª parte, est proprie et vere talis; ergo.

2.º Ideo non esset condigna satisfactio, quia deficit aequalitas inter obsequium exhibitum et poenas pro peccatis debitas; atqui datur proportio ejusmodi; ergo. *Min.* prob. Justus per gratiam est Dei filius et meritorum ac satisfactionum Christi particeps, ut membrum ipsius; atqui satisfactiones ita dignificatae quamdam habent eminentem proportionem super omnes poenas temporales pro peccatis subeundas; ergo.

3.º Justus potest augmentum gratiae et gloriae de condigno mereri: ergo potiori ratione poenarum condonationem. Confir. Pius V et Gregor. XIII damnarunt prop. Baji 77, nempe: «Satisfactiones laboriosae justificatorum non valent expiare de condigno poenam temporalem restantem post culpam condonatum.»

Nota. Quo pacto haec condigna satisfactio strictae iustitiae dici possit, vide supra, ubi de virtute Poenitentiae egimus (2); et in Tract. de Deo O. M., Disq. VII; De Deo Incarnato, Thes. LXXXI, n. 281.

288. c) pars. III prob. 1.º Actus poenitentis sunt in sacramento dispositio ad effectum sacramenti, ita ut pro majori dispositione etiam uberior fructus obtineatur: atqui non ita fieret, nisi aliquam haberet proportionem opera peccatoris cum remissione culpae et poenae; ergo congruum constituunt satisfactionem. *Major* patet ex superius probatis.

2.º Tertullianus ait (3): «Confessio satisfactionis consilium est... Confessione satisfactio disponitur... Exomologesis esse illi-cem misericordiae... pro Dei indignatione fungi.» S. Cyprianus etiam (4): «Poenitentem suis satisfactionibus Deum move-re... Qui sic Deo satisfecerit, veniam merebitur.»

289. d) IV.ª pars prob. Peccator est dignus Dei aversione et odio et vere ipsius inimicus: item meretur Dei aeternam maledictionem cum poenis aeternis. Sed non est congruum ut sic dispositis beneficium remissionis fiat: ergo.

(1) Thes. XIV, Schol. § III, n. 94.—(2) Thes. XIV, n. 94; Thes. XX, n. 127.—(3) *De Poenit.* c. 9.—(4) *De Lapsis* ad finem.

SCHOLION

De requisitis ad condignam satisfactionem.

290. **Dico I.º** Ut opera sint de condigno satisfactoria in actu secundo, debent ad hunc effectum a Deo acceptari.

Ita Suarezius, cui adversatur Vazquez, 1.º Constat ex Tridentino. (1) Exponens enim unde virtutem habeant satisfactiones iustorum, inde repetit, «quod in Christo satisfaciunt.» Jam vero, quo pacto perficitur in Christo satisfactio? Quia «Ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, et per illum acceptantur a Patre.» Igitur acceptatio est de natura verae satisfactionis, et praeterea est gratuita et innixa meritis Christi.

2.º Poterat Deus nostra opera satisfactoria aliis titulis exigere, et insuper poenas etiam quas justis debent pro culpis: ergo ex libera Dei acceptatione oritur quod per illa poenae redimantur.

Vide quae supra diximus in Nota Th. XXXIV, n. 281.

291. **Dico II.º** Ad condignam satisfactionem pro remissione poenarum, requiritur status viatoris. 1.º Paulus (2) dicit, vitam praesentem esse tempus fructuosi laboris, futuram autem metendi: *Bonum facientes, non deficiamus; tempore enim suo metemus. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum.* Ita Dominus (3): *Venit nox, quando nemo potest operari.*

2.º S. Hilarius (4): «Decedentes de vita, simul de jure decedimus voluntatis. Tunc enim ex merito praeteritae voluntatis, lex jam constituta, aut quietis aut poenae, excedentium ex corpore suscipit voluntatem.»

292. Dices: animae in Purgatorio pro poenis debitis satisfaciunt: ergo non requiritur ad satisfaciendum status viatoris.

Resp. Dist. *ant.* Satisfaciunt passive; conc. Active; nego *ant.* Et pariter *consequens* distingui poterit. Igitur aliud est satisfacere, aliud autem satisfati. Cum futura vita non ad agonem, sed ad coronam sit a Deo destinata, nam statutum est mori, et post hoc iudicium, ibi non perpenditur in operibus et poenis ratio meriti, ut actionum vel passionum compensatio aliqua fiat, Ratione ergo meriti cessante, superest tantum ut justis, pro poenis debitis, satisfatiuntur usque ad ultimum quadrantem: e contra in hac vita satisfaciendo, condonationem aliquam poenarum promerentur.

(1) Sess. XIV, c. 8.—(2) Galat. VI, 9, 10.—(3) Joan. IX, 4.—(4) In Psal. II, n. 23.

Inst. Merita justorum ad aequalitatem compensantur per gratiae et gloriae augmentum: ergo nullus illis superest valor ad remissionem poenae.

Resp. Dist. *Aut.* Compensantur ad aequalitatem, quatenus sunt obsequia honesta, seu, qua ratione postulant praemium; conc. Quatenus opera meritoria sunt poenalia, seu ea ratione qua solvere valent poenam; nego. Juxta communissimam theologorum sententiam, merita omnia efficiuntur cum difficultate, seu poena aliqua, quae quidem major vel minor esse potest independenter a meriti perfectione: sic in actu obedientiae poterit aliquando major esse poenalitas, quam in actu charitatis, qui altioris est meriti. Sicut in igne est virtus calefaciendi et illuminandi, et concurrente Deo ut producat ignis totum sibi debitum calorem, non imminuitur virtus ejusdem ad illuminandum; ita, dato praemio condigno, imo et supra condignum, cuilibet merito, non inde evacuatur virtus ejusdem satisfactoria, seu capacitas ut a Deo acceptetur poenalitas illius pro poenis temporalibus, si aliunde debeantur.

293. Dico III.º Alia operis satisfactorii conditio est quod sit poenale.

Sequitur ex dictis, Inde enim habet aptitudinem ut acceptetur a Deo pro aliis poenis debitis. Illa enim poena, ut libere et obsequiose a filio Dei et membro Christi suscepta, a Deo acceptatur pro illa formali satisfactione, seu satisfactione, majoris quidem poenaltatis, sed a ratione liberi obsequii sejuncta.

294. Nota. I. Meritis omnibus inesse virtutem hanc satisfactoriam a ratione poenae exortam, innuit Trident. (1) dicens: quod merces, quae datur justis bene operantibus, «Est illa corona justitiae, quam post suum certamen et cursum, repositam sibi, »ajebat Apostolus, a justo iudice sibi reddendam: non solum autem sibi, sed et omnibus, qui diligunt adventum ejus.» Deinde in sacris litteris aperte dicitur: *Regnum caelorum vim patitur, et violenti rapiunt illud* (2). *Non coronabitur nisi legitime certaverit* (3).

II. Opera satisfactoria debere esse supernaturalia, seu in Christo esse facta, ex alibi dictis (4), et ex Trident. (5) supponimus.

(1) Sess. VI, c. 16.—(2) Matth. XI, 12.—(3) II Tim. II, 5.—(4) Thes. XIV, n. 79.—(5) Sess. XIV, c. 8.

ARTICULUS II.

De necessitate satisfactionis in sacramento Poenitentiae.

THESIS XXXVI.

Minister confessionis tenetur, per se loquendo, imponere poenitentibus, quos absolvit, poenam peccatis proportionatam.

295. Thesis certa est, et ad doctrinam catholicam pertinet.

Prob. 1.º Tridentinum ait (ibid.): «Debent ergo Sacerdotes Domini, quatenus Spiritus et prudentia suggesserit, pro qualitate criminum et poenitentium facultate, salutare et convenientes satisfactiones injungere; ne, si forte peccatis conniveant, et indulgentius cum poenitentibus agant, levissima quaedam opera pro gravissimis criminibus injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.»

2.º Concil. Carthaginense III, Can. 31, mandavit: «Ut poenitentibus, secundum peccatorum differentiam, Episcopi arbitrio, Poenitentiae tempora decernantur.» Idem Conc. Laodiceum, c. 2, aliaque antiqua concilia et SS. Patres passim docuerunt, quorum nonnulla testimonia videbis supra (1).

296. 3.º Ratio optima fluit ex natura hujus sacramenti. Satisfactio est pars intrinseca sacramenti, licet integralis tantum. Sed ad ministrum pertinet integrum ac perfectum ministrare sacramentum: ergo.

4.º Sacerdotes in hoc sacramento locum tenent Christi ut iudicent de peccatis; et ad hoc exercendum iudicium, non solum solvendi, sed et ligandi potestatem acceperunt, uti notat Trident. (ibid.) Sed Christus ita peccata remittit, ut aliquam poenam exigat satisfactionem: ergo pari modo iudicare debet Sacerdos. *Mia*, patet ex antea dictis (2).

297. Obj. 1.º Satisfactio non minoris est virtutis si sponte fiat, ac si a Sacerdote praecipiat: ergo poterit poenitens aequè utiliter satisfacere, licet nihil injungat Sacerdos.

Resp. 1.º Nego *aut.* Nam Poenitentia imposita a Sacerdote est pars sacramenti et habet etiam effectum ex opere operato.

(1) Thes. XVII, nn. 115, 116.—(2) Th. VII, n. 31.

2.º *Nego conseq.* Nam et poenitens obligatur per se ad integrum suscipiendum sacramentum, ut infra videbitur.

298. Obj. 2.º Antiquitas Ecclesiae longe majores imponebat poenitentias pro peccatis gravioribus; ergo si debent culpae poenae imponi convenientes, hodierni Sacerdotes graviter delinquant, vel poenae proportionatae peccatis esse non debent.

Resp. Dist. *conseq.* Non debent solis peccatis proportionari; conc. Peccatis simul et poenitentium facultati; nego; uti docet Trident. supra in thesi. Sacramentum hoc rationem habet spiritualis medicinae; quantitas autem et efficaciae medicinae statui infirmorum aptari debet, ne plus noceat quam prosit, uti exponit D. Thomas (1). Verum, cum poenae, in presenti vita, pro peccatis a Deo immissae non in puram vindictam sed praecipue in bonum ipsius peccatoris ordinatae sint, sicut superius notatum fuit (2); et inde hisce satisfactionibus, non solum venia redditur, sed etiam corona, ut dicit Cyprianus (3); patet, tum ex affectu ad divinam justitiam, tum ex charitate erga poenitentes, utique coaptandas esse poenas gravitati criminum, quantum permittat facultas poenitentium. Non tamen inde sequitur eas seligendas juxta antiquas praescriptiones canonicas, quae variae fuerunt secundum temporum circumstantias et ecclesiasticam vigentem disciplinam; praesertim, cum poenae istae ad fori externi usum fuerint institutae, non autem fori interni.

THESIS XXXVII.

Poenitentis impositam a Sacerdote satisfactionem tenentur perficere.

299. *Nota.* Putarunt aliqui AA. cum Scoto, posse pro libito poenitentes poenam subire, vel libere omittere, quia in favorem illorum sunt ejusmodi satisfactiones institutae a Deo. Si ergo velint potius satisfati in futura vita, quam privilegio uti praesentis satisfactionis, id eis licebit. Verum ea opinio, post Tridentinum, non est ferenda. Vazquez dicit thesim nostram esse de fide. Suarez ait, oppositam sententiam saltem esse temerariam ac improbabilem, et alii diversis eandem notant censuris.

300. Prob. 1.º Satisfactionis poena imponitur poenitentibus vi potestatis clavium. Atqui haec potestas non minus efficax est ad ligandum, quam ad solvendum; ergo sicut efficaciter absolvuntur poenitentes a vinculis peccatorum, ita obligantur ad poenas pro

(1) Suppl. q. 18, a. 4.—(2) Th. VII, obj, 1.º n. 35.—(3) De Laps. ad finem.

peccatis impositas. Maj. ex Tridentino constat (1): «Habeant praere oculis (Sacerdotes), ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novae vitae custodiam et infirmitatis medicamentum, sed etiam ad praeteritorum peccatorum vindictam et castigationem; nam claves Sacerdotibus non ad solvendum dumtaxat, sed et ad ligandum concessas, etiam antiqui Patres et credunt et docent.»

2.º Non minus tenetur poenitens quam Sacerdos ad perficiendum sacramentum; ex actibus enim utriusque conficitur; atqui obligatur Sacerdos (ex Th. praec.) ad imponendam poenam ut integretur sacramentum; ergo et poenitens ad illam explendam.

301. Obj. Poenae in alia vita subeundae remissio, propter sacramentalem satisfactionem, est gratia et privilegium; sed nemo uti privilegio tenetur; ergo.

Resp. Dist. *maj.* Est gratia et privilegium, ratione acceptanceis, quatenus non tenebatur Deus illam sacramentalem acceptanceis satisfactionem pro majori poena; conc. Quasi gratis fiat remissio, posita acceptanceis satisfactionis; nego: nam est satisfactio partim de condigno ex opere operantis, et partim ex opere operato, id est, ex satisfactionibus Christi. Item: dist. *min.* Uti privilegio nemo tenetur directe et per se; conc. Si nitatur privilegium in exptione alicujus mandati; nego.

SCHOLIA.

De gravi obligatione tum imponendi tum suscipiendi poenitentiam.

302. Quae solet, utrum sit gravis praedicta tum Sacerdotis, tum poenitens obligatio circa sacramentalem satisfactionem. Aliqui, praesertim ex antiquis theologis, dixerunt esse levem obligationem. Communis est cum D. Thoma sententia, obligari graviter per se; et illam opinionem esse improbabilem censet Lugo, temerariam Suarez vocat, et Vazquez contra fidem.

303. I. Quoad Sacerdotis obligationem ait Tridentinum (ibid.): «Debent Sacerdotes, pro qualitate criminum... convenientes poenas injungere, etc.» Vide supra in Th. XXXVI. n. 295. Jam vero peccatis gravibus connivere, in gravissimis delictis participem fieri, significat grave esse illud debitum imponendi convenientes satisfactiones pro qualitate criminum; quid ergo censendum, si ita conniveat, ut nullam prorsus imponat satisfactionem?

Insuper; grave damnus poenitentibus irrogat Sacerdos, si no-

(1) Sess. XIV, c. 8.

gligat satisfactionem praescribere. Nam propter hanc remittuntur ex opere operato gravissimae in alia vita subeundae poenae: tanto ergo bono defraudantur poenitentes, ex confessarii incuria, cum ad illud jus acquisiverint per sacramentalem confessionem.

304. II. Quod ad poenitentes spectat, gravem quoque esse obligationem fluit ex dictis. Nam legitima potestati, in re gravi imperanti, sub gravi est obsequendum: ergo cum poenitentia imposita est gravis, nequit obligatio eam explendi levis existere.

305. III. In thesi diximus, per se urgere obligationem imponendi, et acceptandi poenitentiam. Verum accidere potest, ut tum Sacerdos tum poenitens, per accidens, liberentur ab ea obligatione: primo, ex impotentia physica vel morali; secundo, si prudenter existimaret sacerdos, sufficientem satisfactionem peractam a poenitente fuisse: quomodo enim satisfacere valet qui nihil debet? tertio, ratione alicujus jubilaei a poenitente lucrandi; quarto si poena foret nimis dura ac irrationalis, posset poenitens commutationem ab alio quaerere iudice. In his, ut patet, nihil fit juri divino contrarium.

306. IV. Si ratio solum perpendatur satisfactionis, posset quidem poenitens aliam aequalem, et forte majorem, substituere illi, quam mandavit confessarius; verum quatenus satisfactio virtute clavium a Sacerdote imponitur, est pars sacramenti, et habet effectum ex opere operato, proinde numquam potest per se ipsum satisfactionem commutare. Huc spectat Propositio illa 15.^a ab Alexandro VII damnata: «Poenitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius poenitentiam adimpleat.»

ARTICULUS III.

De satisfactione per suffragia et indulgentias.

THESIS XXXVIII.

Possunt fideles mutuo se adjuvare, ita ut opus unius alteri prosit ad remissionem alicujus poenae.

307. Nota I. Apud canonistas (1), et apud theologos, duce D. Thoma (2), suffragium est auxilium quoddam, quod unus fidelis praestat alteri ad obtinendum a Deo remissionem poenae temporalis, vel aliquod commodum spirituale.

(1) Ad cap. *Cam Creatura*, *Celebr. Miss.* Glos. — (2) In 4, dist. 45.

II. Tribus modis, ait Suarez (1), potest opus unius fidelis suffragari alteri. 1.º Ex opere operato per sacrificium Missae; 2.º per indulgentias, quae etiam juvant per modum operis operati; 3.º ex opere operantis.

308. Thesis certa est, et communis DD. doctrina, adversus lutheranos et wiclefitas. Prob. 1.º Tridentinum (2) docet: «Cum Catholica Ecclesia, Spiritu Santo edocta, ex SS. Litteris, et antiqua Patrum traditione, in SS. Conciliis et novissime in hac Oecumenica Synodo docuerit purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis... juvari; praecipit S. Synodus...»

2.º Omnes fideles unum corpus sunt in Christo (3), et unus Spiritus (4). Sed membra unius corporis pro invicem sollicita sunt, omnia compatiuntur, omnia *congaudent* (5); ergo, sicut voluit Deus ut omnes unum essent, voluit quoque ut omnes se mutuo adjuvant, tum in tolerantia malorum, tum in bonorum incremento.

309. 3.º Tertullianus ait (6): «Inter fratres atque conservos, communis spes, metus, gaudium, dolor, passio; quia communis spiritus de communi Domino et Patre. Non potest corpus de unius membri vexatione laetum agere: condolet universum, et ad remedium conlaboret necesse est. In uno et altero Ecclesia est. Ecclesia vero Christus. Ergo cum te ad fratrum genua protendis, Christum contrectas, Christum exoras. Aequae illi cum supra te lacrymas agunt, Christus patitur, Christus Patrem deprecatur. Facile impetratur semper, quod Filius postulat.» S. Cyprianus (7): «Poenitenti, operanti, roganti potest clementer ignoscere, potest in acceptum referre quidquid pro talibus et petierint martyres et fecerint Sacerdotes.» Augustinus (8): «Si in membris Christi es, quidquid pateris, deerat passionibus Christi; qui passus est in capite nostro, et patitur in membris suis, id est in nobis ipsis. Ad communem hanc quasi rempublicam nostram, quisque pro modulo nostro exolvimus quod debemus, et quasi canonem passionum inferimus. Pariatoria plenaria (satisfactio plena) passionum non erit, nisi cum seculum finitum erit.» Ex quibus patet, imminui, singulorum satisfactionibus, canonem passionum totius christianae reipublicae, et pariatoriam debitam a toto exsolvi corpore. S. Chrysostomus (9) etiam: «Ne nos pigeat opem ferre iis qui excesserunt, et pro eis offerre preces... Etenim unum corpus omnes sumus, etiamsi sint membra membris splen-

(1) Disp. 48 de Poenit. in exord. — (2) Sess. XXV, Decr. de Purgator. — (3) Rom. XII, 5. — (4) Ephes. IV, 4. — (5) I Cor. XII, 25; 26. — (6) De Poenit. c. 10. — (7) De Laps. ad finem. — (8) In Ps. CLXI. — (9) In Ep. ad Cor. hom. 41, n. 5.

»didiora; et fieri potest ut veniam eis omni ex parte conciliemus, a »precibus ac donis quae pro eis offeruntur... Ne Deum irrites, sed »places et reddas propitium. Nam si forti animo tuleris, erit hinc »et defuncto et tibi quaedam consolatio.» Id confirmat *Catech.* Concilii Trid. (1): «In eo vero summa Dei bonitas et clementia ma- »ximis laudibus et gratiarum actionibus praedicanda est, qui hu- »manae imbecillitati hoc condonavit, ut unus posset pro altero sa- »tisfacere.»

310. 4.° Rationem assignat D. Thomas (2): mediante chari- »tate, unum sumus in Christo; ideoque actus unius fit actus alte- »rius, et satisfactio unius ab alio expleri potest.

SCHOLION.

De modo quo suffragia perficiuntur.

311. Licet convenienti theologi omnes in exposita doctrina, dis- »sentiunt tamen quoad modum, quo suffragia perficiuntur. Quidam »sentiunt, fideles invicem in poenarum solutione auxilium praebere, »ad modum meriti vel impetrationis. Nam, ajunt, debitum poenae »est personale; ideoque, si solvatur, debet ab ipso debitore solvi.

Verum haec sententia, quatenus veram excludit satisfactionem »unius pro alio, fillam quippe quaestionem, utrum possit simplici- »ter demereri vel impetrari condonatio poenae, praetermittimus, »falsa, valde nova, et omnino vitanda a D. Eximio didudica- »tur. Et quidem rationes theseos ostendunt, posse unum alteri sub- »venire, satisfaciendo, seu subeundo poenam pro illo. Ita enim ex- »plicitis verbis asserit *Catechismus* Tridentini. Pariter dicit »Augustinus: «Ad communem hanc quasi rempublicam cano- »nicum passionum inferimus.» Chrysostomus autem: «Si forti »animi tuleris (ecce poenam et satisfactionem), erit hinc et defuncto »et tibi consolatio.» Tandem ex indulgentiarum dogmate res patet, »nam Ecclesia de thesauro satisfactionum Christi et Sanctorum, poe- »nas remittit: non ergo repugnat unum pro altero satisfacere.

Deinde, ratio illa ex unione omnium fidelium desumpta a »D. Thoma et SS. Patribus, non plus suadet meritum et »orationum communicationem, quam poenarum et satisfactionum.

312. Ad argumentum oppositae sententiae respondetur; perso- »nale quidem esse satisfactionis debitum, quatenus ex personae »ortum est culpa, et quatenus peccator ipse solvere debeat per se vel

(1) De *Poenit.* n. 109. (2) *Suppl.* q. 13, a. 2, ad 1.°

per alium; non autem quatenus ei prodesse nequeat alterius satis- »factio: alias neque Christus potuisset *dolores nostros portare* satis- »faciendo pro nobis.

Nota. His consonant ea quae in plurimorum sanctorum vita nar- »rantur; nempe, saepe gravissimas eos subisse poenas pro aliis ad »Dei placandam justitiam et pro illis satisfaciendum.

THESIS XXXIX.

Habet Ecclesia potestatem concedendi indul- »gentias, seu remittendi fidelibus poenas pro »peccatis remissis debitas.

313. **Nota.** I. Indulgentia a verbo *indulgeo* derivata multipli- »cem habet sensum, tum apud theologos, tum apud canonistas. »Aliis praetermissis sensibus, apud theologos simul et canonistas »accomodatur haec vox, juxta usum Ecclesiae ad significandam spe- »cialem remissionem poenae debitae pro peccatis. In hac acceptione »definitur a Suarezio (1): Quidam actus spiritualis jurisdictionis, »quo peccator in foro Dei liberatur a reatu poenae temporalis »extra sacramentum. Dicitur a reatu poenae, quia culpa supponitur »remissa: extra sacramentum, quia remissio quae fit in sacramento »est diversae rationis actus: in foro Dei, nam non liberat a poenis in »foro humano, vel civili, vel ecclesiastico debitis.

II. Remissio poenae ex voluntate concedentis extendi potest ad »totum debitum vel ad partem; si primum, indulgentia dicitur *ple- »naria*, si secundum, *partialis*. In formulis concessionis limitari so- »let indulgentia partialis ad certum numerum dierum aut annorum, »puta ad *quadraginta dies, septem annos...* etc.; sensus est, juxta com- »nem theologorum sententiam, tantam poenam remitti purgatorii, »quanta remitteretur ei, qui illo dierum aut annorum spatio secun- »dum antiquos canones poenitentiam ageret. (Vide Suarez. De »Poenit. D. L. sec. V, n. 12).

III. Ex negatione et impugnatione indulgentiarum initium du- »xit, Luthero parente, protestantismus; quia indulgentiae cujusdam »a Sum. Pontifice concessae promulgatio non fuit ambizioso haere- »siarchae commissa. Ante Lutherum, Huss et Wicleffus ab ea fidei »doctrina errantes, damnati quoque ab Ecclesia fuere.

314. Propositio, quae est fidei catholicae prob. 1.° Trident.

(1) *Disp.* 49, de *Poenit.* init.
THEOL.—Tom. III.

definit (1): «Cum potestas conferendi indulgentias a Christo Ecclesiae concessa sit... Sacrosanta Synodus... eos anathemate damnat, qui aut inutiles esse asserunt, aut eas concedendi in Ecclesia potestatem esse negant.»

2.º Ex potestate clavium fluit doctrina haec. Dixit Dominus (2): *Tibi dabo claves regni coelorum...* Dedit Christus Petro, tamquam capiti et fundamento Ecclesiae, potestatem solvendi quodvis vinculum spirituale. Atqui poenae remanentes post remissa peccata sunt quaedam spiritualia vincula; ergo, Confir. Data est Petro potestas quodcumque auferendi impedimentum ad ingressum regni coelorum. Atqui obligatio solvendi poenas peccatis debitas impedit ingredi regnum coelorum; ergo. Eadem educuntur argumenta ex cap. XVIII. v. 18, ejusdem Evangelii.

315. 3.º Argumentatur D. Thomas (3), ex praxi Ecclesiae. Nam impium esset dicere, quod Ecclesia aliquid vane faceret. Et praeterea, ait S. Doctor, Ecclesia hujusmodi indulgentias faciens magis damnificaret quam adjuvaret; quia remitteret ad graviores poenas, scilicet, purgatorii, absolvendo a poenis injunctis, neque si non haberet indulgentia effectum ad forum Dei, sed tantum ad forum canonicum.

316. 4.º Sixtus IV. damnavit Prop. 6 Petri Oxoniensis: «Papa non potest indulgere alicui viro poenam purgatorii.» Martinus V jussit, suspectos de erroribus Wicleff et Huss interrogandos; 26: «Utrum credat, quod Papa omnibus christianis vere contritis et confessis, ex causa pia et justa, possit concedere indulgentias in remissionem peccatorum.» 27: «Item, utrum credat, quod singuli Episcopi suis subditis, secundum limitationem SS. Canonum, hujusmodi indulgentias concedere valeant.»

317. **Corollarium.** Ex dictis rejiciuntur nonnulli antiqui catholici sentientes, poenas tantum canonicas, seu in foro externo debitas, per indulgentias remitti. Id jure reprobatur est a Pio VI, in Bulla *Auctorem fidei*, prop. 40, adversus synodum Pistor., nec non a Leone X., in prop. 19 Lutheri: «Indulgentiae his, qui veraciter eas consequuntur, non valent ad remissionem poenae pro peccatis actualibus debite apud divinam justitiam.»

Id deducitur quoque ex verbis Christi laudatis, quia generalia sunt: nam quo jure vel ratione haec poenarum vincula excludi possunt?

(1) Sess. XXV, decr. de *Indulg.*—(2) Matth. XVI, 19.—(3) P. 3, Suppl. q. 25, a. 1.

THESIS XL.

Est in Ecclesia thesaurus ex meritis et satisfactionibus Christi constans, nec non Sanctorum, unde indulgentiae dispensantur.

318. Prob. 1.º Tridentinum (1) docet ex coelestibus thesauris procedere indulgentias. Leo X damnavit (2) art. 17 Lutheri: «Thesauri Ecclesiae, unde Ecclesia dat indulgentias, non sunt merita Christi et Sanctorum.» Similiter Pius VI damnat (3) prop. 41 Syn. Pist.: «Scholasticis suis subtilitatibus inflatis invenisse thesaurum male intellectum meritorum Christi et Sanctorum.» Adjicit autem Papa: «quasi thesauri Ecclesiae, unde Papa dat indulgentias, non sint merita Christi et Sanctorum; falsa, temeraria, Christi et Sanctorum meritis injuriosa.»

2.º Clemens VI (4) docuit: Jesum Christum effusione totius sanguinis, «thesaurum militanti Ecclesiae acquisivit... Quem quidem thesaurum non in sudario positum, non in agro absconditum, sed per B. Petrum ejusque successores commisit fidelibus salubriter administrandum.» Quae quidem refert Pontifex ad dispensationem indulgentiarum. Deinde ait: «Ad cujus quidem thesauri cumulum B. Dei Genitricis et omnium electorum merita, a primo justo usque ad ultimum, adminiculum praestare noscuntur.»

319. 3.º Ex dictis supra (5), et ex D. Thoma (6), sunt bona communia Ecclesiae infinita Christi merita et satisfactiones, et omnium justorum abundantes satisfactiones: ergo ad publicam et legitimam Ecclesiae auctoritatem spectat horum bonorum usus et administratio. Atqui opera satisfactoria unius fidelis possunt aliis in remissionem poenarum prodesse: ergo est in Ecclesia thesaurus... etc.

320. Obj. 1.º Omnia opera Sanctorum plene et cumulate illis compensantur: ergo nihil superest quod ab Ecclesia possit ceteris communicari.

Resp. Dist. *ant.* Quatenus meritoria sunt, plene compensantur; concedo. Qua satisfactoria sunt, subd. Si tantum debeant, quantum satisfaciant; conc. Aliter; nego *ant. et consequ.*

Obj. 2.º Opus unius non potest alteri prodesse, nisi huic ab illo liberaliter offeratur: vel ergo Sancti id faciunt, et tunc nihil supe-

(1) Sess. XXI, de Reformatione, c. 9.—(2) Bull. *Exurge Domine*.—(3) Bull. *Auctorem fidei*.—(4) Extrav. *Unigenitus*.—(5) Th. XXXVIII.—(6) Q. 25, a. 1, Suppl.

rest Ecclesiae de Sanctorum satisfactionibus ministrandum; vel non faciunt, et tunc nequeunt aliis valide concedi satisfactiones illae, non intercedente voluntate domini.

Resp. Saltem virtualiter, ex affectu charitatis, velle omnes justos, ut omnes sibi non necessariae satisfactiones ad communem cedant utilitatem. Deinde, omnium satisfactiones ad caput Christum, a quo etiam condignitatem desumunt, praecipue pertinent; jam vero Christus Ecclesiae, in B. Petro et successoribus, omnium plenam administrationem tribuit, dicens: *Tibi dobo claves... Pisce agnos meos...*

SCHOLION.

De concessione indulgentiarum.

§ I.

Utrum per modum absolutionis concedatur indulgentia.

321. Putarunt nonnulli theologi, concedi aliquando indulgentias virtute solius potestatis clavium, condonando poenas debitas, quin ex thesauro praedicto, satisfactionis Christi et Sanctorum, reddatur Deo aequalis solutio. Verum non est haec probanda sententia.

1.º Poenae pro peccatis exiguntur a Deo, titulo ac ratione justitiae: ergo cum habeat Ecclesia e divina misericordia thesaurum, unde ad aequalitatem possit divinae satisfacere justitiae, hoc modo indulgentias concedere existimanda est.

2.º Ipse Christus, cum posset, infinito suo merito, remissionem peccati et condonationem poenae omnino gratitatem et ex misericordia impetrare; tamen id noluit, sed plenissimam et infinitam satisfactionem, dolores nostros portando, obtulit divinae justitiae: ergo multo minus putandum est, poenas ab Ecclesia remitti, quin aequalem applicet satisfactionem; sic enim thesaurum suum veluti otiosum et sterilem ac absconditum servaret.

322. Obj. Conceditur indulgentia per modum absolutionis, vel per modum suffragii; sed hoc fit per applicationem alienae satisfactionis; ergo illa prior fit sola condonatione.

Resp. Dist. *maj.* Dicitur ad modum absolutionis, ut innuatur jurisdictionis concedentis indulgentiam in eos ad quos refertur, vel ejusdem indulgentiae magnitudo ac excellentia; conc. Ut excludatur usus et applicatio thesauri; negatur.

§ II.

De jurisdictionis necessitate ut concedatur indulgentia.

323. Ex dictis intelligitur, qua de causa non possint absque jurisdictione concedi indulgentiae, licet possint fideles omnes suffragiis suis ceteros juvare. Etenim si ad modum absolutionis dentur indulgentiae, supponunt potestatem judicalem in eo qui absolvit, et subjectionem in eo qui absolvitur: si vero ad modum suffragii concedantur, cum procedat indulgentia ex Ecclesiae thesauro, ad eos spectat hujus administratio, quibus Ecclesiae regimen fuit commissum.

324. Dices: indulgentias non vivis solum, sed et defunctis Ecclesia concedit; atqui erga istos non habet jurisdictionem; ergo non est haec necessaria ad concedendas indulgentias.

Resp. Dist. *maj.* Concedit defunctis ad modum suffragii; conc. Per modum absolutionis; nego. Proinde ad concedendas pro defunctis indulgentias, illa sufficit jurisdictio, quae in thesaurum Ecclesiae habetur.

§ III.

De indulgentiae ad modum absolutionis et suffragii discrimine.

325. Ex praemissis facile deducitur. Cum ad modum *absolutionis* indulgentia datur, ille, qui concedit eam, absolvit subditum a poena debita, applicando simul de Ecclesiae thesauro convenientem satisfactionem. Cum vero ad modum conceditur *suffragii*, qui indulgentiam tribuit, non absolvit subditum, sed pro illo solvit Deo satisfactionem debitam, qua acceptata, absolvit Deus factio ipso tale debitum; quemadmodum et nos minime eos absolvimus, pro quibus Deo nostras satisfactiones offerimus.

§ IV.

De potestate Episcoporum ad concedendas indulgentias.

326. In aliquibus regionibus solent Episcopi non solum suis, sed etiam alienis subditis erogare indulgentias. Qua de re, proposita quaestione S. Congreg. Indulgentiarum, responsum est: id fieri non posse. Quod quidem ex dictis intelligi potest; non enim potest aliquis alienum absolvere subditum. Verumtamen, jurisdictio Epis-

coporum in proprios subditos, etiamsi a Sum. Pontifice sit limitata, tamen est ordinaria: quapropter docet Suarez (1), et res obvia et clara videtur, posse Episcopos potestatem, qua fruuntur, concedendi indulgentias delegare. Cum ergo ex consensu aliorum Episcoporum, aliquis alienis subditis indulgentias concedit; non quidem per se, sed propter delegatam potestatem, valida esse poterunt, dummodo eidem rei vel loco non plus cumulentur indulgentiae, quam possit Episcopus proprius seu delegans concedere.

Sub alia quidem ratione posset quaestio haec proponi; nam, ut dictum est, possunt indulgentiae non tantum ad modum *Absolutionis*, quae proprium respicit subditum, sed etiam per modum *suffragii* applicari. Jam vero haec indulgentiarum concessio postulat tantum jurisdictionem (totalem vel partialem) in thesaurum Ecclesiae.

THESIS XLI.

Ad valorem indulgentiae necessaria est causa finalis; et quidem proportionata talis indulgentiae magnitudini.

327. Est communis sententia, et deducitur ex Tridentino (2): «In his tantum concedendis moderationem, juxta veterem et probatam in Ecclesia consuetudinem, adhiberi cupit; neminiam facilitate ecclesiastica disciplina enervetur.»

328. I.^a pars prob. 1.º Potestas haec concessa Ecclesiae fuit in aedificationem, non vero in destructionem. Sed si indiscrete ac sine causa remitteret Ecclesia poenas peccatis debitas, in fidelium perniciem id redundaret ergo. *Mm.* patet: nam exinde poenarum timor evanesceret, et facilius fideles in culpas ruerent, et ab operibus satisfactoriis absternerent; quo tum eorum merita plurima, tum christiani populi exemplum et aedificatio, tum Dei obsequium et gloria ex parte deficerent.

2.º Deus summe misericors justitiae ordinem servat, nec remittit poenas temporales solius indulgentiae ac misericordiae causa: ergo et Ecclesia debet Dei providentiae, cujus merit ministerium, conformari, et dispensationem hanc divinae justitiae non sine causa exercere.

329. II.^a pars prob. 1.º Pontifices non solum causam piam exigunt, sed justam et rationabilem: sic Clemens VI, in Extrav. *Unigenitus*, et Martinus V, in Conc. Constant., sess. ult.

(1) De Poenit. Disp. 55. Sec. 3. — (2) Sess. XXV, decret. de *Indulg.*

ajunt: «Ex causa pia et justa.» Atqui non est justa et rationabilis, nisi et proportionata existat: ergo.

2.º Si causa non est proportionata indulgentiarum magnitudini, in quo deficit proportio, cessat ratio causae: ergo si debet dari causa ad indulgentiam concedendam, et debet esse proportionata.

330. III.^a pars prob., nempe, dictam causam requiri ad valorem. Indulgentia est quaedam in jure divino dispensatio. Sed inferioris dispensatio in lege superioris non valet sine causa: ergo. *Major* prob. Tota ejusmodi Ecclesiae potestas respicit satisfactiones Christi et Sanctorum, et poenas debitas divinae justitiae. Sed haec spectant ad ordinem divinum, et ad solum Christum proprio jure pertinent: ergo in his nihil potest Ecclesia nisi ex potestate delegata Christi, ideoque dispensando jus divinum. Confir. ex absurdo. Si non esset requisita ad valorem indulgentiae causa proportionata, posset Pontifex, sua voluntate, spoliare purgatorium, et omnes fidelium remittere simul poenas. Sed hoc est aperte absurdum: ergo.

APPENDIX ET SUMMA

Disquisitionis de Poenitentia.

331. Paucis in hac Appendice deducemus, quae existant differentiae inter forum internum Poenitentiae et forum externum.

Potestatem clavium esse judicalem potestatem supra diximus (Th. XVII): nomine enim Christi, Regis summi, debet Sacerdos reum judicare, solvendo vel ligando, remittendo peccata vel retinendo, et poenam imponendo juxta culpam. Quae autem existat inter hoc, nomine Christi, latum judicium, et nomine societatis prolatae sententiae differentia, haud difficile est videre.

1.º Judicatoria societatis humanae potestas tum pro innocentibus, tum pro reis est instituta: clavium autem potestas, prout est facultas remittendi vel retinendi peccata, non exercet judicium nisi circa peccatores. Ratio est quia in terrena societate nonnunquam damnatio imminet insontibus; unde indigent justo iudice, qui eorum jus tueatur ac dicat. In regni autem coelorum interno foro nullus potest nisi ab infallibili iudice damnari: ideoque non opus est innocentibus iudice, qui eos defendat.

2.º In foro externo constituitur judicialis potestas in societatis tutelam et vindictam criminum; non quidem pro reis salvandis,